

22. ZNANSTVENI SKUP "PAZINSKI MEMORIJAL" (1991)

Katedra Čakavskog sabora u Pazinu osnovana je 1970. g. sa zadatkom da izvrši stručnu i znanstvenu revalorizaciju dosadašnjih objavljenih rezultata povijesnih istraživanja o Istri u 19. i 20. stoljeću. Od 1970. g. svake godine održava se znanstveni skup "Pazinski memorijal", u rujnu mjesecu, u doba općinskog praznika središnje istarske općine Pazin, a u čast čuvenih odluka o prekidanju svih odnosa s Kraljevinom Italijom i o konačnom sjedinjenju Istre s maticom domovinom Hrvatskom (13. i 25/26. 9. 1943). Suorganizatori toga skupa su više znanstvenih povijesnih i arhivskih institucija i udruženja u Hrvatskoj i izvan nje. Integralni referati ili u svome dopunjenom obliku, sa sažecima na stranim jezicima objavljuju se u istoimenom zborniku "Pazinski memorijal". Prvi skup 1970. a time i sadržaj prvoga zbornika posvećen je 100-godišnjici "Naše Sloge", prvoga lista istarskih i kvarnerskootočnih Hrvata (počeo je u Trstu izlaziti 1870, a prestao u Puli 1915); tom prilikom pružen je uvid u kasniju periodiku. Deseti i 20. svezak zbornika bibliografskog su sadržaja.

Dvadeset i drugi znanstveni skup "Pazinski memorijal" o temi "Južnoslavensko-talijanski odnosi i Istra u 19. i 20. st." održan je 27. 9. 1991. godine prvi u ratnim uvjetima u kojima se nalazi Hrvatska. Stoga je skup i započeo s oštrim prosvjedom okupljenih znanstvenika, stručnjaka i drugih protiv oružanog bezumlja kojem je izložena Hrvatska. Mons. Josip Pavličić, umirovljeni nadbiskup i metropolita riječko-senjski, govorio je o doprinosu istarskoga svećenstva radu međunarodne komisije za utvrđivanje zapadnih granica poslije II. svjetskoga rata. Dr. Petar Strčić referirao je o počecima organiziranog talijanskog iredentizma u Istri i na Kvarnerskim otocima (50 – 70-ih godina 19. st.), dr. Branko Marušić o talijansko-slovenskim odnosima u Slovenskom primorju od 1848. do 1918, dr. Miroslav Bertoša o vodećem talijanskom iredentistu Tomasu Lucianiu iz Labina kao javnom i tajnom djelatniku, političaru, proučavatelju povijesti i piscu (19. st.), mr. Boris Gombač o onome dijelu talijanske historiografije koji se odnosi na nacionalno pitanje na Jadranu u 19. i na početku 20. st., Goran Crnković o demografskim i drugim promjenama u istočnoj Istri krajem 19. i u početku 20. st., mr. Božo Jakovljević o Buzešćini u počecima 20. st., mr. Darinko Munić o radovima Mihaela Niketića Jasinskog o istočnoistarskim i kvarnerskim statutima, Anton Giron o razgraničenju između Italije i Jugoslavije nakon I. svjetskog rata na riječkom području, prof. dr. Gloria Rabac-Čondrić o Istri u djelima Istranina Fulvia Tommizze, jednoga od najpoznatijih suvremenih književnika Italije, prof. dr. Vera Glavinic o istarskom književnom stvaralaštvu na talijanskom jeziku, te mr. Jakov Jelinić o nekim podacima o talijansko-jugoslavenskim odnosima u arhivskom fondu (talijanske) prefektуре Istre u Puli između dva svjetska rata. Nažalost nisu pročitani, iako su bili pripremljeni, referati akademika prof. dr. Dragovana Šepića o počecima talijanskog iredentizma (zbog autorove bolesti), prof. dr. Budislava Vukasa o državnopravnim odnosima između Italije i Jugoslavije od 1945. do Osimskih sporazuma (zbog sudjelovanja autora u Haagu na mirovnoj konferenciji o jugosrpskoj agresiji na Hrvatsku) i Mario Mikolić o Istri u talijansko-jugoslavenskim odnosima između dva svjetska rata (zbog rata prekinutih zračnih, cestovnih i željezničkih prometnica autor nije mogao doputovati iz Beograda). No, svi referati bit će, kao i dosada, u integralnom ili proširenom obliku objavljeni u zborniku "Pazinski memorijal".

Dvadeset i drugi znanstveni skup "Pazinski memorijal" još je jednom potvrdio da ima niz povijesnih tema o Istri i susjednim hrvatskim i slovenskim krajevima te o talijansko-južnoslavenskim odnosima u 19. i 20. st. koje su vrlo vrijedne istraživanja i proučavanja. Dovoljno je reći da je vrlo istaknuti talijanski iredentistički prvak i historičar Tomaso Luciani sasvim marginalno spominjan u hrvatskoj historiografiji te da je referat M. Bertoše prvi hrvatski osvrt na život i djelo toga znamenitoga kreatora povijesnih događaja. Iako je simpozij održan sa znatno smanjenim brojem referenata (skup je zadnjih godina obično trajao dva – tri dana), jer se moralo odstupiti od uobičajene, dvadesetljetne prakse zbog ratne agresije na Hrvatsku, održavanje skupa pokazuje volju organizatora i sudionika da ne podlegnu panici i ratnoj psihozi, da pokažu svoja stajališta prema obnovljenim velikosrpskim i talijanskim neofašističko-neoiredentističkim zahtjevima za dijelovima Hrvatske, da iznošenjem arhivskih i drugih činjenica upozore na pravo stanje stvari. U tome smislu treba – u prvom redu – gledati ovogodišnji, 22. znanstveni skup "Pazinski memorijal".

Petar Strčić

ZNANSTVENI SKUP "OGNJESLAV UTJEŠENOVIĆ OSTROŽINSKI (1817 – 1890)"

U Topuskom je 22 – 23. veljače 1991. održan znanstveni skup "Ognjeslav Utješenović Ostrožinski (1817 – 1890)" u povodu stote obljetnice smrti ovog istaknutog javnog radnika, političara, književnika i teoretičara društvenih odnosa. Organizatori skupa bili su Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Historijski arhiv u Karlovcu i Skupština općine Vrginmost. Podnesena su 23 izlaganja znanstvenika različitih struka, povjesničara, povjesničara književnosti, sociologa, etnologa, lingvisti i drugih. Skup je otvorio Duro Zatezalo, direktor Karlovačkog arhiva.

Uvodno izlaganje, "Shvaćanje Ognjeslava Utješenovića Ostrožinskog o modernizaciji hrvatskog društva u drugoj polovini 19. st.", podnio je *Igor Karaman*. Upozorio je na osnovne značajke nosilaca dviju društvenih etapa u životnom vijeku Ognjeslava Utješenovića, tj. protomodernizacijske etape, kada su glavni društveni sloj bili plemstvo i svećenstvo, i početaka modernizacijske etape od 1860-ih godina, kada se sve jače razvijaju kapitalistički odnosi u Hrvatskoj i počinje se javljati nacionalna industrijska buržoazija. Istaknuo je da Utješenovićeva misao i djelo pripadaju sloju koji je bio nosilac protomodernizacijskih ideja u hrvatskom prostoru. Temeljno određenje Ognjeslavu Utješenoviću dali su, smatra Karaman, procesi prijelaza od tradicionalnog ka modernom društvu.

Franz Cengle u izlaganju "Evropsko intelektualno obzorje Utješenovićevih shvaćanja" analizirao je od koga je Utješenović učio, koju je literaturu čitao i što ga je najviše zanimalo (nacionalna ekonomija, socijalna i agrarna politika i dr.) te naglasio da je Utješenović pripadao evropskom intelektualnom krugu. *Dunja Rihman-Augustin* govorila je o "Odjelu njemačkog politekonomista i etnologa W. H. Richla u djelu Ognjeslava Utješenovića Ostrožinskog". Nakon što je dala osnovne podatke o Richlu, analizirala je koje je njegove ideje Ostrožinski preuzeo. *Vlado Puljiz* imao je referat "Porodične zadruge i tokovi modernizacije društva – kritika pogleda Ognjeslava Utješenovića Ostrožinskog", u kojem je, između ostaloga, govorio o svom shvaćanju procesa modernizacije.

Mario Strecha, "Kućne zadruge u kontekstu Utješenovićeve koncepcije o 'prirodnom' građanskom društvu", objasnio je najprije što je to "prirodno" građansko društvo: u gospodar-

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

IZDAVAČ: Društvo za hrvatsku povjesnicu

REDAKCIJSKI ODBOR
Mirjana GROSS, Zagreb
Ivan KAMPUŠ, Zagreb
Tomislav RAUKAR, Zagreb
Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
Ivan KAMPUŠ

LEKTOR I KOREKTOR
Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:
Savez povijesnih društava Hrvatske
Historijski zbornik
Zagreb, Filozofski fakultet, Ul. Đure Salaja 3

Narudžbe šalžite na adresu:
Filozofski fakultet, Odsjek za povijest, za Historijski zbornik
Zagreb, Ul. Đure Salaja 3

Cijena ovog broja iznosi 20 000 HRD

Izdavanje časopisa sufinancira
Ministarstvo za znanost Republike Hrvatske
Industrogradnja, Zagreb, Savska c. 66 – potpomogla tiskanje rasprave
o Božidaru Magovcu

Slog i prijelom na kompjutoru: DENONA, Pergošćeva 8 – Zagreb
Tisak: KRATIS, Vrapčanska 15 – Zagreb, svibanj 1993.